

Dissertatio Academica, De lis, Qvæ Pragmatica Sunt In Historia Juris Justiniane

Rostochii: Typis Nicolai Schwiegerovii, [1729]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1002325064>

Druck Freier Zugang

RU jurist. 10.Sept.1729
Mantzel, Ern. Joh. Frid.

/6

247. 11 67

DISSERTATIO ACADEMICA,
DE
IIS, QUÆ PRAGMATICA SUNT
IN
**HISTORIA JURIS
JUSTINIANEI,**

Quam
FAVENTE DEO ALTISSIMO
&
CONSENTIENTE MAGNifico JCTORUM ORDINE
In Illustri Academia Varniaca,
PRÆSIDE

**DN. ERN. JOH. FRID.
MANTZEL,**

JUR. ET PHIL. DOCT. AC MORAL.
PROF. ORD.

STUDIORUM SUORUM PROMOTORE
COLENDISSIMO,

Anno MDCCXXIX. d. x. Septembr.
publicæ ventilationi

exponet
MAGNUS DIET. de PINCIER,
LUBECENSIS.

ROSTOCHII,
Typis NICOLAI SCHWIEGEROVII, Ampl. Senat. Typogr.

DISSERTATIO ACADEMICA
IN
HISTORIA JURIS
JUSTINIANE

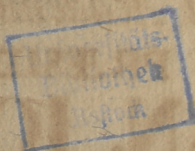
AUCTOR
COMPTITUS MAGISTRO LECTORUM ORDINE
IN LEGIBUS

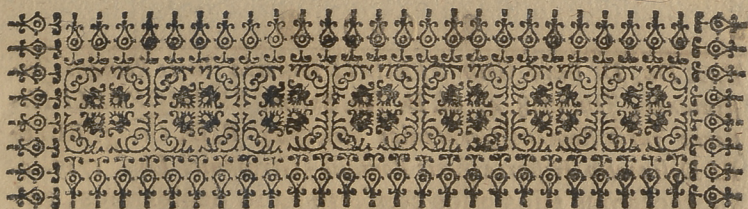
DR. ERNST JOH. FRID.
MANNH. ZEL.

JUR. ET PHILOS. AC MORAL.
PROMOTOR
STUDIORUM
AD PRAEF. 1793
AD PRAEF. 1793
AD PRAEF. 1793
AD PRAEF. 1793

MAGNUS DICT. DE PINCHER

ROSTOCK
THE NICOLAI SCHWABACH, auct. 1793

Q. D. B. V.

PROLEGOMENA.

§. I.

Liada post Homerum scribere forte videbimur, qui post tot Historiæ Juris ad summam elegantiam usque factas enarrationes, dissertationem eò spectantem publicare suscepimus; Sed salva res est: Nec enim nos aliquid novi in lucem nos emittere putamus, sed tantum tale quid, quod propter compendiarium suam rationem non omni destitutum erit utilitate. Positiones igitur concepimus academicas in gratiam cathedrae & Studiosorum Juris, quibus in omni eruditionis parte compendiis bene consuli putamus, donec Doctores creati & vasta opera pervolvere ipsis liceat, lubuerit.

§. II.

Juvabit statim potiores Historiæ Juris Scriptores, ex quorum Oceano hos nostros rivulos derivavimus, recensere; Sic igitur nobis patuerunt, *III. Christ. Goshofr. HOFFMANNI Historia Juris Romani Justiniani, II. Vol. an. 1718. & 1726. 4to. exhibita; B. Chr. THOMASII Delineatio Historia Jur. Civ. quæ & Hoffmanniano operi inserta;*

Λ

Exc.

Exc. Dn. D. Burc. Goth. STRUVII Historia Juris Romani Justiniani, Jen. 1718. 4. Cl. D. Joh. Salom. BRUNQVELLI Historia Juris Romano-Germanici Jen. 1727. B. D. Georg. BEYERII Delineatio Historia Juris Romano-Germanici Lips. 1725. 4. Ut taceamus alios quos conferre haud negleximus, veluti B. STRYKII Labores annexos Commentario Hoppiano, B. Thom. LINDEMANNI, 3Cti olim hujus Almae Consummatissimi Tractationem huc spectantem & aliorum, quorum praesertim dissertationes nos adhibuisse ipsae paginae docebunt. Omnes autem consulere non videbatur causa requirere necessitas, utut eorundem notitia nos haud praetereat, Conf. BRUNQVELL. l. c. p. 25. sqq. quia bona ea opinione freti fuimus, quod laudati scriptores qui vasta opera, ad curiositatem usque scripsere, illos alios pervestigaverint.

§. III.

Ut autem praemoneamus, quid nos persvaserit ad evulgandum has positiones. Capiat B. L. nos in conversatione literaria praesertim disputatoria cum Jurisperitis & Commilitonibus observasse quosdam defectus adeo ut vel in conciliatione Textuum, vel in distinctione apocryphorum a canonicis tractaverit unus vel alter, nullam aliam ob causam quam ob ignorantiam necessariorum observationum; Imò alia ex opposito causa fuit, quod attenderimus nonnullos ad inutilem curiositatem usque incubuisse lectioni historiae Juris, cum tamen alia adhuc deficerent supponenda. Atque hinc non penitus frustra nos laboraturos existimavimus, si dissertatione academica, quae citius & certius ad studiosorum venit lectionem, quam vasti libri ex bibliopoliis comparandi, hanc causam adumbraremus. Et nolumus nos, ut hoc scribendi genus pro singulari eruditionis specimine habeatur, sed tantum speramus, quod a tractationis brevitate & quia inter excessum & defectum mediam monstrat, se sit commendaturum.

§. III.

§. IV.

Putamus itaque Historiam Juris haud male distinguere in *necessariam, utilem & curiosam*; Dantur enim observationes *primi, secundi & tertii generis*; *PRIMI GENERIS* dicimus illas, quas nullus sine gravissimo offendiculo nescire potest, & quales praesertim praesens tractatio indagabit; *SECUNDI GENERIS* appellamus illas, quae equidem passim aliquid faciunt ad illustrationem, sed non adeo ad decisionem, unde, si cum schola loqui placeret, illas necessitatis exigentiae has vero expedientiae, dicendum foret; Denique *TERTII GENERIS* putamus esse illas, quae equidem lectoris curiositatem delectant atque exsatiant, earundemque gnarum ob variam lectionem a multis distinguunt, ornamentique instar se habent, at ad causarum merita vel plane nihil vel parum faciunt.

§. V.

Et sic eadem hic luditur fabula quam in omni scientiarum genere & praesertim in Historia quavisprehendimus, quod videlicet quaedam sint pragmatica, multa non careant utilitate, plurima autem sint talia, quae scire & nescire idem fere refert. Atque hinc mirifice se apud genuinos studiosos insinuant Historiae Romano-Germanici Imperii Collectores, qui allotria a pragmaticis caute distinguunt. Quo vero exemplo quodam haec illustremus, inspiciatur historia Caroli M., in qua quae pragmatica sive primi generis sunt, satis se distinguunt; Quae autem medii sunt generis v. g. de barba Imperatoris, quippe quae in re Diplomatica illustrationem praebent, adeo ut vulgare proverbium: *Man streitet sich über des Ritters Bart*, non penitus sit de lana caprina, non recte praetermittuntur; Quae autem ultimi sunt ordinis, v. g. de terra conceptionis vel nativitatis hujus Caroli, de amoribus Eginhardi & Emmæ, cum similibus, non nisi curiositatis gratia notantur, ventilantur.

§. VI.

Audiamus alios, in hoc commate nobiscum planè consentientes. Sic igitur *Exc. Dn. HOFFMANNUS* in *Præfat. de Utilit. & necessit. Hist. Jur. Rom.* postquam de otiosa quorundam diligentia judicavit; *Non sperno*, inquit, *hec*, ignorari enim partim non debent, partim si cognita sint, non nocent; Ne tamen sua scientia superbiant seque omnem Juris historiam imbibisse credant, neque solos se doctos opinentur, cum omnino plura & forte utiliora restent. Imò integra illa Præfatio hanc causam satis eleganter exponit. Sic *Cl. D. BRUNOVELL.* *diff. inaug. de Codice Theodos. ejusque in Codice Justiniano usu hab. Jen. Præf. BRUCKNERO, 1719. cap. 4. §. 3.* Scio quidem ego in omnibus disciplinis præcipue respiciendum esse ad utilitatem non ad jucunditatem & voluptatem, & id addiscendum quod absque damno non ignoratur. Et post pauca: Quare illorum rideo fastum, qui omnem suæ juridicæ scientiæ gloriam in ejusmodi rebus quarunt, quarum ignorantia parum imò nihil nocet, seque solos in justitiæ Romana adyta penetrasse autumant, cum sciant idè Institutionum librum ab Imperatore in quatuor partes esse dispersitum, quia quatuor sunt elementa; Deinde quanam sit lex in corpore Juris longissima, quanam brevissima, Gajusve non Cajus scribendum, & plura ejusdem farinae sexcenta. Verum enim vero cum officium veri & non personati Jcti non solum in adplicatione sed & in cognitione & interpretatione Legum consistat - - Semper in luto hærere dicit, qui Legum fontes negligunt.

§. VII.

Conferantur etiam alii qui dignitatem historiæ legum æstimare sciverunt, ut *Franc. BALDUINUS* *Libr. de Institutione historia & ejus cum Jurisprudencia conjunctione rec. Argent. 1608. 12. Joh. EISENHART Sched. de Coniungenda Jurisprudencia cum Historia, Helmst. 1702. 8. Ant. SCHULTIN-*

TINGIUS Orat. de Jurisprudencia Historica 1712. Joh. BAR-
BETRACIUS Orat. de dignitate & utilitate Juris ex Historia &
utriusque discipline amica conjunctione. Jac. Car. SPENERIUS
Progr. de Auxiliis Historia in Jurisprudencia. Ulr. HUBERUS
III. Orationibus de studio Juris cum Historia & elegantioribus
litteris conjungendo. Speciatimque quoad Antiquitates
D. Joh. Christoph. FRANCK Prefat. de Usu vario studii anti-
quitatum in Jurisprudencia, prefixa Car. Sigonii Libris de an-
tiquo Jure Populi Romani & instar omnium Celeb. HEINEC-
CIUS & Cl. STRUVIUS in Syntagm. Antiquit. Rom.

§. XLIX.

Non est animus quidem ulli lites movendi, id tamen
memorandum esse censemus, tantam curam circa consu-
lendam historiam non requiri, si rectè judicarent, qui
dicunt, Usus Juris Romani non aded magnum sed sal-
tem doctrinalem esse in Germania. Sed refutare illos
nulla exigit necessitas, quia plusquam notorium est con-
trarium. Nos igitur sumus in illa hæresi, quod quamdiu
Doctores & Studiosi Juris Romani sumus, & Corpus Ju-
ris Germanici nondum est exstructum. in explicatione
Juris Romani sudare debeamus, & quod talis explicatio
vix una hora academicæ lectionis fiat, nisi Historia Ro-
mana & Juris Romani ad manus sit. Conf. Cl. D. WERN-
HERI Diff. de Usu Juris Justin. in Germania haud exiguo.

§. IX.

Sed nolumus pluribus his immorari generalibus,
quo eò promptius scopum nostrum consequamur. Nemo
enim in dubium vocabit, dari historiam juris in qua ma-
jora a minoribus & infimis sollicitè sunt separanda, &
quia ex allegatis verbis Brunquellanis satis argute patet,
quænam infima sint, quilibet persentiscet, eo omni ju-

re referendas venire quaestiones: *An decem Tabula fuerint roborea, an eborea, an aenea? Num tres vel decem Viri in Graciam missi? An Collectores veterum Codicum Gregorius vel Gregorianus, Hermogenes vel Hermogenianus appellati? Quot sint tituli in Digestis, quot Leges? Tribus, tales quaestiones masorethi- cis & otio abundantibus ingeniis relinquendas esse censemus.*

§. X.

Solet multum vapulare Justinianus partim ob levem studiorum peritiam, vid. *BEYER. Delineat. Hist. Jur. n. 161. sq.* partim quia uxorius & Theodoræ suæ turpiter subiectus fuerit, vid. *Gvil. Hieron. BRUCKNERI Progr. an Justinianus fuerit uxorius? & passim Historiæ Juris Rom. Scriptores, allegati ab Exc. Dn. D. WESTPHALIO Exercit. de Juris Romani Indole & diversa obligandi ratione in Germania, p. 52. & 128.* Solet inquiri in Dotes animi Triboniani; Solet de Philosophia Jctorum Romanorum Stoica disputari vid. *Ej. D. WESTPHALII Diff. Spec. de Stoa Jctorum Romanorum hab. Rostoch. 1727. Exc. Dn. BRUNNOVELL. Hist. Jur. p. 4. & alii, ut à BOECKELN, OTTO, van ECK, HERING, BOEHMER, quorum opuscula junctim edidit D. Gottlieb SLEPOCT. Solent de Scdis & Controversiis Interpretum Juris Justiniani varia memorari. vid. BRUNNOVELL. Prolusio Academica, Jen. 1725.* Sed hæc omnia cum similibus in hac tractatione non rimabimur. Nam licet talia investigare haud vulgarem sapiat eruditionem, utut etiam exinde illustrationes & explicationes, ceu ex observationibus mediæ generis petantur, quod probe nos scire nemo ambigat, tamen pro tempore in magis necessariis versabimur id est in iis, quæ nescire turpe esset, data tamen insimul fide de nova dissertatione talia exhibitura.

§. XI.

Unicum adhuc prænotandum esse ducimus, nimirum diversam esse quaestionem de *Historia Juris Romani*,

ab

ab illa de *Historia Romana in genere*, ut & de *Jure publico Romano*. Nam de posterioribus hic non erimus solliciti, licet valde nobis constet, sine eorum notitia neminem esse dignum Juris nostri Interpretem, quia recte judicant, qui dicunt: *Historia Romana est optimus Juris Commentarius*. Quis enim vel duos titulos intelligere potest, qui ignoraret statum Reip. Rom. olim fuisse democraticum & postea insigniter mixtum, genium populi plane fuisse singularem, Religionem fuisse primitus gentilem, formam procedendi in judiciis fuisse formulariam & strictissimam, statum militare, conjugalem, paternum, herilem & multa alia multum a nostra consuetudine abiisse.

§. XII,

Sed hæc ulterius deducere omnino supervacaneum foret, quia illa exantlarunt, alia Scripta. vid. *alleg. Exercit. Westphaliana & Præsidis diss. de Cauto moderni Juris Civilis studio hab.* 1727. In qua §. 15. positum, quod quædam Leges Romanæ plane non fuerint receptibiles ac consequenter nunquam receptæ hincque non nisi turpiter præsertim in Jure Publico ad Germaniam tractæ; Quam sententiam adhuc tenemus, eo nomine graviter commendantes Historiam Reip. Romanæ, ne ineptæ fiant decidendi rationes, ut exponit rubrum & nigrum *Dissert.*

Lautensacciana; Conf. Dn. STRUVII Hist. Jur. Cap.

VI. §. 41. qui plane easdem nobiscum tenet partes. Sed ad rem ipsam.

TRA-

TRACTATIO.

§. I.

*I*ste *Jus Romanum* in foris Germaniæ *receptitium*, primam & palmariam esse observationem pragmaticam, statuimus, quia ope illius insignis quædam quæstio præjudicialis deciditur. *An scilicet fructu datam habeat intentionem, ille, qui textum Juris Romani allegat?* Nolumus autem cramben centies coctam hic recoquere, sed evictum esse confidimus, per tot præsertim a Magno STRYKIO in *discursu prælim. usus moderni Pandectarum*, excerpta ex legibus publicis germanicis, quod *Jus Romanum* inter Germanos sit in usum forensem receptum; Unde etiam haud leviter peccare putamus illos, qui in periculosas incidunt principii petitiones. Non est autem, ut quoad hoc caput admodum vulgare chartam nostram oneremus multis Doctorum allegationibus, nam Auditores Academicos, quibus hanc dissertationem scribimus, oportet hanc assertionem credere, quamdiu enim adhuc super hanc causam acris habetur disputatio, periculosum esset, primis annis academicis statim a controversiis præjudicialibus initium facere. Legatur interea sedulo ille discursus præliminaris Strykianus, & conf. BEYERI *Delin. Hist. Jur. n. 376. sqq. Henr. Lud. MOLINÆI diss. de Origine & fati Juris Romani* | *Gröning. rec. 1724. Cl. Doct. WERNHERI diss. de Usu Juris Just. haud exiguo. Et alii.*

§. II.

Sciendum porrò est, hoc *Jus Romanum* receptum in foris Germaniæ esse *subsidiarium*, quodque, ceu eleganter scribit BEYER l. c. n. 521, 323. *gliscere & serpere* aliquando in

in fora Germaniæ ; Ita tamen ut salvi semper manserint Mores Germanorum rationi & seculo convenientes. Qui hoc ignoraret quotidie hallucinaretur, quia nesciret per jura particularia ad Jus Commune ascendere. Vid. STRYK *l. c. p. 21.* Sed hunc articulum itidem adeo vulgarem esse censemus, ut eundem testimoniis aliorum corroborare velle, infirmitatem judicii arguere putemus.

§. III.

Salvos autem dum dicimus mansisse mores Germanorum, verum hoc est omnino quod diximus ; Sed habemus hoc loco aliquid annotandum, quod omnes vel non capiunt, vel capere nolunt. Æquissimum prudentissimumque fuisset, semper & ante omnia inquirere datis casibus in mores patrios; sed hoc factum non est, unde cæco etiam amore & propter ignorantiam Juris domestici Jus Romanum sese insinuavit in Germania eo loco, ubi ejus subsidio plane non erat opus : Postquam hoc maximam etiam per injuriam observatum non fuit, Jus Romanum mores Germanos plane obtenebravit, & vel legis novæ vel consuetudinis vim obtinens præferri etiam debet moribus patriis. Conf. STRYK. *l. c. §. 21.* Imo nec hoc prætereundum, quod peccare videamus quosdam Juris nostri Interpretes, dum urgent principia Legum Romanarum, & postquam invenerunt, unam vel alteram fundari in speciali ratione Romana, absolute volunt illas esse abrogandas. Non ita, sunt sane sexcenties talia in Jure Romano obvia, sed communiter sunt merè civilia, quæ, postquam ita apud nos sunt recepta, possunt omnino retineri ; Si autem ferirent essentialia quædam aliter sentiendum esset, aut talia non adeo haudenus poterunt allegari. Exemplo sit longa testamentorum

B

torum

torum materia, modo inde abesset regula: Nemo pro parte testatus & pro parte intestatus potest decedere, quam inter omnes leges Romanas Praxi receptas solam fere ineptam appellare solemus. Conf. B. WILDVOGELII *diff. de Legum quarundam Justinianearum Non-Ufu in Germania foris ex earundem rationibus nec quidquam probando.* Jen. 1726. & PRÆSIDIS *diff. de Cauto moderni Jur. Civ. studioso.* S. 14.

§. IV.

Digna sunt quæ huc scribantur verba *Excell. Dn. STRUVII Hist. Jur. Cap. VI. §. 39.* ubi post defensionem sententiam, quod Jus Romanum allegans fundatam habeat intentionem, donec probetur abrogatio, ita judicat: *Causam si indagemus recepti in tantum Juris Justiniani, hæc erit, quod ipsi Jurium Professores in Academiis Patriarum Legum atque Consuetudinum plerumque ignari, atque solum Jus Civile edocti, in Collegiis & Scabinatibus secundum id saltem decernerent, Auditores suos informarent. Qui factum, ut dum ipsi Judices atque Advocati aliter non edocti, Civilis Juris auctoritas magis magisque eveheretur apud Germanos.*

§. V.

Sic etiam B. SCHILTERUS *Exercit. I. ad ff. §. II. in not.* clarissimè fatetur, quod Jus Romanum sit contra mores Germanos instar consuetudinis contrariæ receptum, & quamvis eo casu præsumtio stet pro Jure Germanico seu antiquiori, tamen præsumtionem vincere probatam receptionis veritatem. Duo igitur casus sollicitè videntur distinguendi: Si Jus Patrium de casu aliquo nihil habet, allegans Jus Romanum habebit fundatissimam rationem; Si habet aliquid, probanda erit Juris Romani præctica

Etica & specialis receptio; Sed quod adhuc laxior sit Juris Romani autoritas, Experientia docet. Hanc thesin illustrant verba B. Eriici MAURITII qui §. 22. de libris Juris Communis ita scribit: Jus Justinianicum, in Imperio Romano non ita deinceps introductum credendum est, quasi abrogatis cæteris, quæ antea obtinuerunt Juribus, solum illud ita successerit, ut aliud nullum deinceps superesset; Sed ita receptum esse hujus Juris usum existimari debet, ut quoties Jura interpretanda, aut lege provinciali, vel consuetudine nihil definitum extaret, ad Jus hoc, velut æquissimum recurrerent Judices.

§. VI.

Observandum porrò erit: Corpus Juris Romani constare ex partibus quatuor inferioribus, Institutionibus videlicet, Pandectis, Codice & Novellis, de quibus partibus sigillatim ignorare turpe esset, quod Institutiones IV, Pandectæ L, Codex XII, Libris constet. (De Novellarum numero genuino postea differetur.) Quis enim non risu dignissimus esset, qui librum V, LI, XIII & ultra sibi allegari pateretur. Quod autem in Institutionibus sint 99. tituli, & sic per alias partes, nihil refert scivisse.

§. VII.

Allegationes fieri per I, D, π, ff & C Tyronibus & Dupondiis constare oportet, unde etiam non nisi ordinis gratia hæc allegare placuit. Unde autem ille corruptus character ff enatus sit, per varias conjecturas indagare, curiosum est, sed non necessarium.

§. XIX.

Notandum ulterius, Pandectas esse defunctos, (est enim Tò Pandectæ generis Masculini in Criticorum scholis, nobis ex usu recepto, generis utriusque) ex Veterum

B 2

JGro-

Jctorum scriptis, quorum fragmenta si haberi possunt, ea propter utiliter legenda veniunt, vid. BRUNQV. *diff. cit. cap. 4. §. 4.* Et quod eam desumptionem ex antiquioribus scriptis & legibus curatius attinet, haud infima est observatio, in explanando & applicando Jure Romano adhibenda, ut agnoscatur, quod varia etiam ab ipso Justiniano incaute sint retenta, quæ vel sapiunt veterem Remp. democraticam, vel Gentilem, &c. Nisi igitur hic cautus, fuerit Juris Romani Interpres & Studiosus, hancque historicam observationem adhibeat, vel difficulter, vel barbare extricabit obvenientes nodos. Longo hoc ordine prosequuti sunt alii, qui de Vestigiis Gentilismi in Jure Romano & aliis huc spectantibus ex professo disserere.

§. IX.

Attendatur, *Pandectas nihil continere ex L. Decisionibus*, indeque Institutiones, quæ illarum Decisionum factæ sunt participes, interdum derogare Pandectis. Vid. *Hist. Jur. Civ. Examini Hoppiano præmissa*; §. 18, & 26. Sed de derogationibus inferius.

§. X.

Nec prætereundum, *Codicem constare ex meris Rescriptis Imperatorum*, ad casus speciales oblatos olim emanantibus, unde quoties forte collisio apparuerit cum Jure Pandectarum non statim illa appellanda Antinomia, sed cogitandum, in Pandectis regulam tradi universalem, in Codice autem Casum specialem singularibus circumstantiis involutum, dirimi. Cui jungenda hæc annotatio, quod *Codex repetita prælectionis sit Pandectis & Institutionibus junior*; Unde iterum emergente diversitate concludendum, Jus Codicis probabiliter corrigere anteriora

riora, licet non adeo temerè ad hoc refugium sit recur-
rendum. Legatur multis STRUV. *Hist. Jur. Cap. III. §. 8.*
ubi Hub. Giphanium strenue hanc negantem derogatio-
nem, Hagemeierum autem & alios eidem satisfaciენტess
ut & alios mediam quandam sententiam amplectente,
curate cum eorum argumentis recenset.

§. XI.

Ad medias quidem videbitur referendum esse ob-
servaciones, quod *Codex Justinianus ex tribus antiquis Codici-
bus, praesertim Theodosiano sit collectus*, id quod Divus Im-
perator ingenuè fatetur in *Constit. de novo Codice fa-
ciendo*, & de *Justin. Cod. Confirm.*; Sed nos putamus
etiam ad primas eandem esse numerandam; Nam exin-
de sequitur, quod ad illustrationem & explicationem
novi Codicis Theodosianus multam afferat lucem. Uta-
mur verbis *Dn. BRUNQVEL. Diss. cit. cap. 4. §. 3.* Quilibet
perspiciet lectionem antiquissimorum librorum ex qui-
bus recentiores ac receptæ in foro leges haustæ sunt,
non esse voluptatis & jucunditatis sed necessitatis, sem-
perque eos in luto hædere ac inexplicabilibus cruciari
nodis, qui genuinos illos Legum fontes contemnunt,
negligunt, foedeque & indigne habent. Ut taceamus,
ipsum Imperatorem in *Constit. Omnem §. I.* evolutionem
veterum Librorum multis verbis svadere. Conf. supra
§. 8. cui hæc affinia sunt.

§. XII.

Operosus satis est in speciali sua dissertatione *Dn.*
BRUNQV., ut hoc caput de notitia Codicis Theodosia-
ni insinuet. Quapropter *Cap. alleg. §. 6.* ita differit: *Nisi
Codex Theodosianus cum Justiniano conferatur, hic nec intelligi,
nec verum de Constitutionibus ferri potest judicium.* Et, quo

eo magis quemlibet convinceret, multo labore collecta exhibet exempla, testantia, quod Compilatores Codicis Justiniani mutilaverint Constitutiones §. 8. variis planè alium sensum affinxerint, §. 9. plures Constitutiones in unam conflaverint, §. 10. unam in plures secuerint, §. 11. Quibus expositis concludit: *Ex hactenus dictis quilibet, ni fallor, facillimo negotio perspiciet, summe necessariam esse Codicis Theodosiani evolutionem, quodve, Si absque hujus Codicis collatione genuinum Constitutionum in Justinianum translatarum sensum investigare vellemus, perinde esset, ac si conareretur sine remis velisque navigare, vel navem communem cum socio dividere.*

§. XIII.

Pergimus ad *Authenticas Codici insertas*, & nescire ullum nolumus, quod illæ sint privatae interpositionis, quam vulgò Irnerio adscribunt, qui Novellas prolixas nimis in epitomen redigere, & ad cujusvis materiae sedem referre voluit, licet imperitus græcæ linguæ fuerit; Et quod distinguendæ veniant in *collatas & non-collatas*, cum in finem, ut non collatis haud tutò tribuenda sit fides & auctoritas. Vid. *BETER. Delin. n. 220. seqq.* *MO-LIN. diss. cit. p. 57. sq.* Exempla non convenientium sunt *auth. Quas actiones C. de SS. Eccles. auth. Bona damnatorum, C. de Bona damnat. auth. Quod sine C. de Testam. auth. Ex causa C. de liber. prater. auth. Si quis vult cautè C. qui pot. in pign.*

§. XIV.

Notetur controversia famosa satis *WISSENBACHIIUM* inter & *STRAUCHIIUM* de Irnerio errante. Monstrare enim volebat Wissenbachius, Irnerium varias *authenticas* perperam descripsisse, partim etiam ad alienum locum

locum transtulisse, adeoque oscitanter illas confarcinaſe, quas imputationes Strauchius excuſare ſtudit. Vid. multis de Irnerii lapſibus *Dn. STRUV. Hiſt. Jur. Cap. III.* Putamus autem, nobis etiam non monentibus ſub tali regula non comprehendend authenticas Fridericianas, quippe quæ non obſtante dubio Rhetiano, ac ſi ab illis tanquam Dominis Italiæ factæ ſint, valere debent, ſunt illæ *auth. Habita C. ne fil. pro patre. Auth. Omnes peregrini C. Commun. de Succes. auth. Nulla C. de Episc. & Cler. auth. Sacramenta pueri C. ſi adv. vendt. auth. Navigia C. de Furt. auth. Caſſa C. de SS. Eccleſ. auth. Credentes C. de Hæreticis.*

§. XV.

Denique notamus, quod *Excell. Dn. LEYSERUS* Medit. ad ff. ſpec. V. poſuerit: Authenticas in his etiam in quibus cum Novellis fontibus ſuis non conveniunt, apud nos valere; Sed quia corollaris loco ſcripta eſt hæc aſſertio, quales ſub reſervationibus interdum ſcribere ſolemus, non licuit nobis veram ejus aſſequi mentem, & certi non ſumus, utrum *BESÖLDO, STRAUCHIO, BERLICHIO* & paucis aliis ſubſcribat, qui etiam præferri illas volunt Novellis: Nos illis non accedimus niſi ad authenticam diſſonantem acceſſerit ſpecialis in praxi receptio. Ceu probari poteſt de *auth. bona Damnatorum C. de bon. præſcript.* Quod ſi tamen probari poſſet, unquam vel Lotharii vel Friderici Conſtitutionibus approbatas fuiſſe omnes Authenticas ſimpliciter, quod tamen fieri nunquam poterit, licet in eo ſe fundet Strauchius, mentem facile mutabimus.

§. XVI.

Jam de Novellis; Circa quas neminem fugere oportet, *Novellas*, exceptis nonnullis vid. *STRYK. Præcogn. Cap.*

Cap. II. §. 28. *grace fuisse conceptas & non semper satis feliciter, sed κατὰ νόδα*, in latinum esse translatas, id quod ex novissimo Jcti Clariss. HOMBERGII sum VACH elegantis labore, Marpurgi 1717. 4to. evulgato, constat. Conf. MOLIN. *diff. cit. p. 65. sq.* qui salebrosam, injucundam atque nimis religiosam, & neglecto idiomatum discrimine factam illam versionem appellat. Vid. etiam BEYER. *Delin. n. 243.* Unde elucescit, & Jctos ad exemplum Theologorum habere textum originale inspiciendum & non prorsus alienam esse debere a Juris studioso græcarum literarum peritiam Conf. BRUNQU. *Hist. Jur. p. 8.*

§. XVII.

Notari porro meretur: *Novellas* ob Juris incertitudinem, dissensionesque ex præcipitantia ex parte ortas, omnes *Novas esse Leges*, ceu ipsum nomen denotare videtur, licet sit adjectivum fortuito ita explicandum & in substantivum degenerans; Unde emergit, illas & Codici, & Pandectis & Institutis esse præferendas, ceu, utut satis alias notorium, testatur illud NB. ab Hoppio in Examine Instit. ad Tit. de Succes. ab intestato præmonitum, vid. BEYER *Delin. n. 247.* qui etiam varia exempla allegat *Novellarum juniorum antiquioribus derogantium c. gr. Nov. 127. c. 1. junct. Nov. 118. c. 3. Nov. 117. c. 10. junct. Nov. 22. c. 4. &c.* Interea non erit ignorandum, quod monet STRYK. *Præcogn. Jur. p. 34. sq.* in dubio scilicet correctionem non esse præsumendam, quia haud raro *Novellæ Jus Digestorum & Codicis confirmant & explicant*, adeo ut correctio non sit præsumenda, nisi ex præfatione vel ex necessitate verborum illa evincatur.

§. XVIII.

His jungendum, quod quædam *Novella destituantur aucto-*

auctoritate, quia proprie tantum XCIIX sunt glossatæ licet in genere numerus ultra CLX ascendat. *Vid. omnino BEYER n. 256 sq.* Notabile exemplum præbet Nov. 121, in qua dispositum quod usuræ, licet particulariter solutæ non currant ultra alterum tantum; Quam tamen dispositionem non sequitur Praxis, dum præfertur *L. 10. de Usur.* ex ratione, quia lex Codicis æquior & Novella non glossata. *Vid. ill. KLEIN. Not. ad Schæpff. Synops. tit. de Usur.* Aliud exemplum est, in Novella 112. quæ vult, exceptionem excussionis locum non habere, si ex hypotheca speciali agatur, quamque simili ex fundamento, quia non-glossata, rejiciunt DD. tantum non omnes. Sic etiam evictum est Nov. 140, quæ permittit matrimonia mutuo consensu solvi; & Nov. 144. non esse Justiniani sed Justinii Junioris, cujus etiam sunt Nov. 117. 149. pro uti Tiberii esse dicuntur Nov. 161. 163. 164.

§. XIX.

Dissentit *B. Eric. MAURITIUS de Libr. Jur. Comm. lib. 17.* Non glossatas Novellas etiam partem Juris observandi constituere defendens; Sed obviam ipsi venerunt alii, inter quos est *Ill. HOFFMANNUS Hist. Jur. P. I. p. 238.* Legatur omnino *Exc. Dn. Godofr. Lud. MENCCKENII Jcti Witteb. diss. de Novellarum glossatarum & non-glossatarum usu*, quæ hanc quæstionem amplissimam & intricatam, apprimè tamen necessariam & præjudicialem definivit. Agnoscimus hac occasione, de glossa utiles formari posse observationes, sed præter spem excrescit hæc opella, ergo easdem cum reliquis ad futuros labores remittimus.

§. XX.

Hæc de Corporis Juris partibus palmariis Canonicis, notandum nunc erit, obvios esse in Corpore Juris

C

ris

ris quod communiter circumfertur, *Libros quosdam Apocryphos*, cum grano salis usurpandos, *Conf. Præsidis Progr. de Quæst. Ob das Corpus Juris der Jur-ten Bibel sey? evulg.* 1728. Illorum autem præsertim sunt referendæ *Novella Leonis*, quippe quarum non nisi paucæ in foro sunt receptæ. Quænam autem illæ sint, non omnibus æque constat; Nos huc ponemus eas, de quibus communiter creditur, quod decisive allegari possint. Sic enim Nov. Leonis XLIX. de Conventione pœnali sponalibus addita, receptam esse dicunt; Sic allegant tutò Nov. XCIII. circa quæstionem de errore circa virginitatem admisso; Sic quoad territionem in causis civilibus utuntur Nov. LI. Sic virgini adoptionem concedere volunt per Nov. XXVII; Sic circa testamenti factionem prodigi niti volunt Nov. XXXIX. Sic utimur Nov. LXXVII in crimine falsi. Apocrypha etiam sunt *Edicta XIII Justiniani* quæ in Corpore Juris habentur, non secus ac reliquæ hujus Imperatoris Epistolæ ut & aliorum Imperatorum, quorum reliquiæ in quibusdam editionibus habentur.

§. XXI.

Subjiciamus his exantlatis quædam adhuc generalia. Sic igitur serio declaramus, hanc tractationem solum stringere Jus Civile Romanum, quæ enim sunt pragmatica in historia Juris Pontificii sive Canonici, Feudalis Longobardici & Germanici cupidis olim dabimus. Et hoc eò lubentius expediemus, quia observamus, multos habere quidem vagam notitiam Speculi Svevici & Saxonici, sed in Controversia de Non-Uso illorum speculorum plane hospites illos esse, ut & tales de quibus ef ferri potest: In dem Reichs-Abscheid, seyd ihr nicht kommen weit; cum tamen Recessus Imp. multam constituent Juris Germ. partem. Et sic per omnia alia. Omnium maximum autem est comma, quod Jus Germanicum modernum

dernum magna ex parte sit ipsum Jus Romanum libere receptum, ceu §. i. evictum; Cui accedit, quod Jus Canonicum jam invaluerit usu in Germania ante receptionem Juris Romani, adeò ut admodum cautè dicendum sit, quod Jus Civile Romanum correxerit mores Germanicos, vel quod Juri Romano derogetur per Jus Canonicum, novitium enim Jus per antiquius non potest dici abrogatum, & Jus Romanum jam invenit alium hospitem antea locum occupantem. Vid. BEYER. *Delin. num.* 362. CONRING. *de Orig. Jur. Germ. Cap.* 26. STRYK. *Prolegom. Us. Mod.* §. 15. Distinguentes etiam inter Usus Juris Canonici *pedagogicum* & *publicum*, probant, illum jam fuisse seculo octavo, hunc vero invaluisse seculo decimo tertio sub auspiciis Frid. II. & Rudolphi I. LEHM. *Chron. Spir. Libr. V. cap.* 108. p. 630. Ill. BOEHMER *Libr. I. Jur. Can. in Terris Protest.* B. ZIEGLER *Disc. pralim. de Orig. Jur. Can.* §. 40. Consult. D. FLOERKIIUS *Sched. de Prærogativa Juris Can. præ Jure Justin. Jen.* 1722

§. XXII.

Quoad *Derogationes* notandum est, præter ea quæ de Codice & Novellis monuimus, quod proprie ex intentione D. Justiniani nullas tales adesse statuatur THO. *Delin. Hist. Jur.* §. 52. sq. quia Imperator voluit, ut nulla manerent contradictoria. Excipiendas autem esse minimum putamus L. Decisiones, & quicquid ex illis Institutionibus insertum, nam voluit Justinianus dissensiones Ictorum tollere. Conf. STRYK. *Præcogn. Jur. Univ. Cap.* 11. §. 12. qui explicationes uberiores sibi præbere Instituta & Digesta solide ostendit. Farraginem autem exemplorum hanc observationem corroborantium promittit Dn. D. STRUV. *Hist. Jur. Cap.* 111. §. 3. not. †.

§. XXIII.

Num dentur Antinomia? Quæstio apprimè utilis erit, ex historia Juris Romani decidenda. Non ignoramus e- quidem, quam sollicitè soseat distingui inter apparentes & veras, negando insimul dari veras; Ast temerarium esse putamus, dixisse, nullas planè dari veras. Nec mi- rum hoc est, quod dentur, si aspexerimus ea argumen- ta, quæ conguessit *III. HOFFMANNUS*, videlicet, im- mane hoc opus confectum esse brevi admodum tempo- re, a multis, & ex multorum scriptis adeò ut supra con- ditionem hominum elevaremus Compilatores, si in nul- lo penitus aliquid humani ipsos passos esse defenderemus. *Conf. STRUV. Hist. Jur. Cap. III. §. 5.* Quod autem hoc as- sertum non debeat cito fieri refugium ignorantia, seriò volumus, regulas bonæ interpretationis & omnem cir- cumspeditionem accuratam svadentes ad conciliationem, donec tandem desperatio antinomiam adesse invincibi- lem confiteri teneatur. Et denique, cur adeo super- stitiosi esse vellemus, non videmus, cum tamen ipse Im- perator in *l. 3. §. 15. de V. J. E.* tantum scribat, *non facile* quendam reperturum legem contrariam, licet in *Constit. de Concept. Dig.* paulò gloriosius de suo opere judicet. & *l. 2 §. 16 de J. V. E.* de Codice præsertim valde superba peroret. *Conf. BRUNQV. p. 269.* ubi Conciliatores & hu- manos & violentos enumerat, & denique concludit, in desperatis nullum tempus esse consumendum, sed æquo- ri insistendum. Atque sic hoc observatum omnino est pragmaticum.

§. XXIV.

Interpolationes Tribonianeas quod attinet, dissimula- ri haud potest, illas fuisse admixtas, & quidem ex data, ut Prælationes testantur, licentia. Imo WISSENB. in
Emblem.

Emblem. Tribon. dudum monstravit haud paucas; Velle-
mus ut Tribonianus signasset quicquid ex propriis inter-
jecit. Quia autem voto cadimus, scire oportet, desum-
tas esse Pandectas ex Veterum Juratorum scriptis, quæ
scripta si haberi possent, multam omnino interpretatio-
nis lucem afferre possent, præsertim quia *III. HOFF-
MANNUS l. c. p. 307.* probat, adeò mutilata esse Veterum
scripta, ut ipsi commentario indigerent, si excerpta ex
libris suis intelligere vellent. *Conf. Exc. STRUV. l. c. Cap.
III. §. 8.*

§. XXV.

Non sine fructu etiam est, observasse, *Corpus Ju-
ris* per tot secula ante typographiam in *Manuscriptis* &
manibus incuriorum Librariorum circumerrasse, unde
tot vitia calamorum irrepere, totque Variantes lectio-
nes ortæ sunt. Nemo igitur religioni sibi ducere debet,
si interdum ex evidenti conjectura textum corrigere po-
tuerit, antinomiam etiam exinde multa cum gratia con-
ciliaturus. Exempla, quæ hæc scribenti in memoriam
recidunt, sint, definitio tutelæ, quam putamus fuisse: Est
jus non vis & potestas &c. item *l. 15. ff. de Usufr.* & quis
ignorat, characterem ff ex π forte orientem ex incuria
scribarum enatum fuisse. Longus certe talium nævorum
scripteriorum fieri posset catalogus. Sic enim *l. 1. §. 32. De-
pos.* legendum: *Quem Dominum ejus putasti, cum non esset,* &
dantur exemplaria, ubi legitur: *Quem Dominum ejus,*
puta Stichum non esset; Sic reperitur *domus* pro *modus*, *da-*
mnatum pro *mandatum*, *susceptam* pro *supectam* & hujus
furfuris quæ sunt alia. Lepida etiam est historiola, quæ
circumfertur de Baldo, ac si cum Præceptore suo Barto-
lo inciderit in controversiam super lectionem *l. 7. §. ult.*
ff. de distract. pign. & quidem num *ullam* vel *nullam* legen-
dum

dum sit, & quia corruptionis convictus, fustigatus & exul factus sit, cui tamen fidem adhibuisse deliquium mentis esset. Satis autem hac de causa, modo addatur, antiquos Codices nullis commatibus & interpunctionibus fuisse instructos, unde nemini invidendum, si judiciofa signorum transpositio sensum meliorem elicere dederit. Et denique si verum esset, compendii gratia, multa olim siglis contra prohibitionem expressam l. 2. §. 22. C. de V. f. E. scripta fuisse, vah quanta hæc esset disputandi occasio, quæ non nisi Pandectarum Florentinarum autoritate dirimi posset.

§. XXVI.

Substimus hic, quia alia negotia pergere vetant, & fidem datam de mox publicandis reliquis observationibus subtilioribus pragmaticis, ut & de Historia aliorum Jurium, nova promissione corroboramus.

Soli DEO Gloria.

GENEROSO atque ERUDITISSIMO
Domino de PINCIER,
 Fautori & Auditori suo assiduo atque
 æstumatissimo,
 gratulatur
 P R Æ S E S.

Multa cum voluptate ego tecum conscendam cathedram, quia genuinum te habeo per biennium Auditorem, & tanti te æstimo, ut propter illam spem quam de Tuorum studiorum colopho-

lophone felicissimo concepi, inter dilectissimos amicos mihi venias numerandus. Sedere Tibi placuit per horarum millia a latere meo, & non potui aliter ex facie & affectu tuo colligere, quam quod indies augendis tuis studiis fueris maxime intentus. Non poenituit Te, Tuumque amicissimum sodalem *Gen. Dn. de WICKEDEN*, Fautorem meum itidem humanissimum multæque spei Virum-Juvenem quotidie multas passuum centurias & ante & post meridiem exantlare, quo mihi præsens esses, & Lectiones non interruptas acciperes. Nechodie prima vice disputas, sed videantur Programmata Collegiis disputatoriis præmissa, quæ Tuum Clarissimum nomen inter alios Ornatissimos Commilitones continent. O me igitur felicem! cui quotidie datur illa delectatio, observandi & circa me habendi animos bonarum artium cupidissimos; Facile enim haud brevem enarrare possem numerum talium Auditorum, qui perpetua æmulatione concurrunt. Videant alii in Collegiis Centurias Auditorum, mihi meæ Decades insigniter sunt æstimatæ, neminem enim non ad altiora aspirantem video. Faxit DEUS, ut votorum pro meritis compotes fiant. Ego lubenter ipsis inserviando me consumi patiar. Tu autem *Generos. Domine de PINCIER*! abi sub voto perennis felicitatis, & gloriam, quam Tui Majores & Agnati Illustres sibi ac Pincieriano Nomini acquisiverunt, felicissime adauge, meque amare semper perge. Vale, & sexcenties millesies vale!

Dabam d. 7. Aug. 1729.

Grata

Grata DEO pietas, & blanda modestia vitæ
 Sunt, quibus ingenuus conciliatur amor.
 Itaq; cum maneat *Te cura Tuumque* * *sodalem*
 Inclite Respondens, cum sit uterque probus;
 Grata mihi, fateor, consortia vestra fuerunt,
 Et, quæ diligerem, digna fuisse reor.
 Hinc non immerito, cum jam discedat Uterque,
 A Domino vobis omnia fausta precor.
 Et Tibi, qui cathedram, doctissime PINCIER, ornas,
 Hoc etiam felix, proficuumque volo.

Generoso, Nobilissimo ac Prastantissimo
 DOMINO RESPONDENTI,
 Fautori, Convictori, atque Amico per bi-
 ennium longe æstumatissimo
Imque scr.

M. PETRUS BECKER,
 Past. & Prof.

* *Generos. Dn. de WICKEDE Lub.*

S läßt Herr PINCIER, mit grossen Ruhm
 verspühren/
 Wie fleißig Er die Zeit in Rostock zugebracht/
 Er kan mit allen Recht auch die Catheder zieren/
 Weil ihn die Themis hat der Ehre wehrt geacht;
 Der Himmel wolle selbst hiezu den Seegen geben/
 Und lasse Ihn vergnügt stets ohne Sorgen leben.

Mit diesen wenigen wolte dem Herrn Respon-
 denten, seinembisherigen Academischen
 Freunde, seine Gratulation abstaten,
 Dessen

ergebener

E. B. FRESE, Rostoch.
 L. L. Stud. Oppon.

Wer

S Er etwas Redlichs weiß / darff seine Kunst
wohl zeigen/
Er rede oder schreib / so findt er Ehr und
Ruhm ;

Un' stehts der Einfalt gleich am besten an zu schweigen/
So hat beredter Wiß doch Lob zum Eigenthum.

Drumb Wehrter Gönner ! muß ich kein Bemü-
hen loben /

Daß Er dem Musen-Chor des Fleisses Proben
gibt ;

Der Himmel segne Ihn / und seinen Fleiß von oben/
So wird mit Ihm erfreut der Ihn von Herzen
liebt.

In diesen wenigen Zeilen wolte dem Herrn Respon-
denten als seinem wehrteschätzten Freunde
und Gönner seine Ergebenheit bezeugen,

C. D. WOLFRADT,
Oppon.

S Ehr Wehrteschätzter Freund ! Du zeigest heut
die Proben,
Wie DJCH DEIN Fleißig-seyn auff Pindus
Höhen führt ;

Die muntre Fama denckt , wie sie DJCH wolle loben ,
Dierweil DEIN Fuß schon jetzt der Ehren-Sitz berührt.

DEIN Zugendhafter Sinn will nicht verborgen bleiben ,

Er machet DJCH berühmt , und hebet sich empohr ;

DEIN Fleiß ermüdet nicht , sucht alles durchzutreiben ,

Drum singet DEINEN Ruhm das holde Musen-Chor.

Was aber soll mein Kiel von DEINEN Lobe tichten ,

Der gänzlich ungeschärft , und schlechte Zilge zieht ?

Es mag Apollens Hand ein Denckmahl DJN errichten ,

Nich dauert es sind damit die Musen schon bemüht.

D

Inwi-

Inzwischen, da Du mir ein solcher Freund gewesen,
 Durch dessen Liebe sich mein Herz vergnügt hat,
 Da Du mich wiederum zur Liebe hast erlesen,
 Und unsre Freundschaft schon erreicht den höchsten Grad;
 So fordert meine Pflicht, DICH heut zu gratuliren,
 Da Phœbus selbst das Lob auff DEINE Scheitel legt.
 Du müßtest fernerhin die Ehren-Stufen zieren,
 Bis DICH DEIN steter Fleiß zur obern Spitze trägt.

Dieses setzte dem Herrn Respondenti, als seinen
 bisherigen sehr Wehrtgeschätzten so Ge-
 mühts- als Geblühts-Freunde aus Erge-
 benheit

BERNH. v. WICKEDE, Lubec.
 J. U. ac Phil Stud.
Opponens.

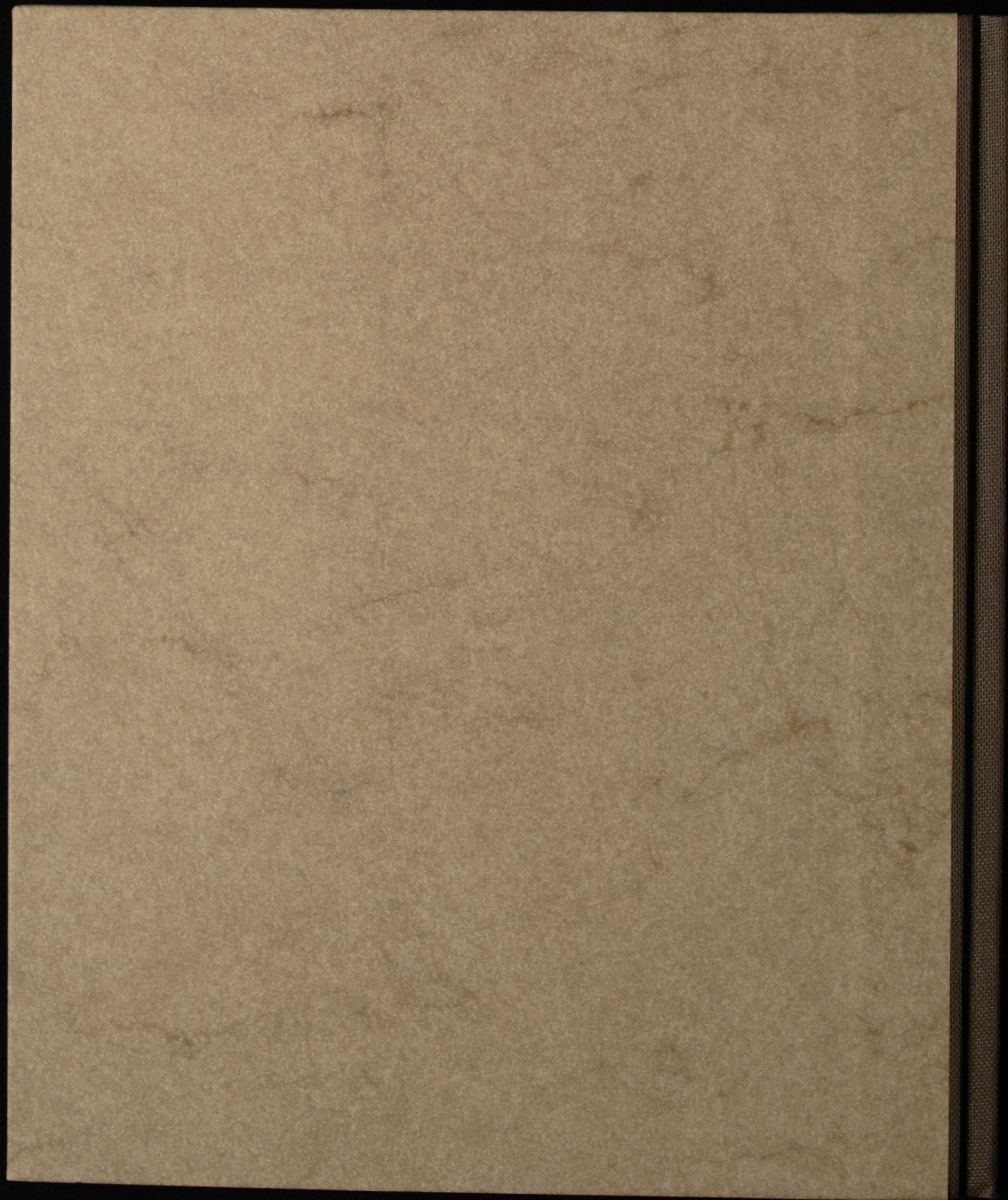
Post bene dilectas Musas, & Numina Phœbi,
 Succedit cathedris gnavus honoris amor.
 Quos dum Fama videt studiosi pectoris ausus
 Quamdudum loquitur, tale celebrat opus.

Ita

Generoso Domino RESPONENTI omni stu-
 diorum genere exercitatissimo, Amico mul-
 tum æstumatissimo adplaudere voluit ipsi
 deditissimus

J. E. PFEIFFER, Gufr.
 S. S. Th. & Ph. Stud.

as Redlichs weiß / darff seine Kunst
wohl zeigen/
de oder schreib / so findt er Ehr und
Ruhm ;
falt gleich am besten an zu schweigen/
er Wiß doch Lob zum Eigenthum.
er Gönner ! muß ich kein Bemü-
hen loben /
Musen-Chor des Fleisses Proben
gibt ;
ne Ihn / und seinen Fleiß von oben/
Ihm erfreut der Ihn von Herzen
liebt.

wenigen Zeilen wolte dem Herrn Respon-
ten als seinem wehrteschäftsten Freunde
Gönner seine Ergebenheit bezeugen,

C. D. WOLFRADT,
Oppon.

rtgeschäftster Freund ! Du zeigest heut
die Proben,
ICH DEIN Fleißig-seyn auff Pindus
Höhen führt ;
endst , wie sie DICH wolle loben ,
Fuß schon jetzt der Ehren-Sitz berührt.
fter Sinn will nicht verborgen bleiben,
berühmt , und hebet sich empohr ;
det nicht , sucht alles durchzutreiben ,
EINEN Ruhm das holde Musen-Chor.
Kiel von DEINER Lobe tichten ,
geschärft , und schlechte Zulge zieht ?
Hand ein Denkmahl DIR errichten,
ind damit die Musen schon bemüht.

D

Inzwi-